

Stavanger
kommune

Trygg - fri fra vold

Handlingsplan mot vold i nære relasjoner

2022-2025

Trygg - fri fra vold

Handlingsplan mot vold i nære relasjoner 2022-2025

Innledning

Vold i nære relasjoner er et alvorlig samfunnsproblem både ut fra et folkehelse-, likestillings-, oppvekst-, og kriminalitetsperspektiv. I ytterste konsekvens kan det føre til tap av liv. Vold i nære relasjoner kjennetegnes av at den utsatte har en nær relasjon til den som utøver volden, og inkluderer vold fra nåværende eller tidligere partner, kjæreste, samboer og ektefelle, og vold mot andre i nær relasjon; både barn, unge, voksne og eldre.

Volden kan ta mange former: fysisk, psykisk, seksuell, materiell og økonomisk. Grov omsorgssvikt, æresrelatert vold, tvangsekteskap og kjønnslemlestelse er også former for vold i nære relasjoner. Voldsutsatte opplever ofte ulike former for vold, også i kombinasjon. Volden kan også ha en digital dimensjon, for eksempel ved at digitale plattformer og verktøy brukes til å kontrollere, trakassere, krenke eller true. Personer som er utsatt for vold lever ofte i frykt for at volden skal gjenta seg og eskalere. Dette kalles latent vold og kan være like skadelig for en persons helse som konkrete voldshandlinger.

Voldsutsatt og voldsutøver er betydningsfulle i hverandres liv, noe som byr på helt spesielle utfordringer. Utsatt og utøver har følelsesmessige bånd til hverandre, og den utsatte kan i tillegg være økonomisk og materielt avhengig av voldsutøveren. Voldsutsatte er ofte tause om det og tema kan være tabubelagt og vanskelig å ta opp. Volden rammer den utsatte hardt og frarøver barn en trygg oppvekst.

Med denne handlingsplanen får arbeidet mot vold i nære relasjoner i Stavanger høy prioritet også i årene som kommer. Voldsutsatte og voldsutøvere skal møte ansatte som gir hjelp og veiledning i tråd med oppdatert kunnskap.

Bakgrunn

Kommunen har ansvar for en stor del av tjenestene i arbeidet mot vold i nære relasjoner. Kommunens handlingsplan er et sentralt verktøy for å sikre likeverdige og mer sammenhengende tjenester til voldsutsatte. Dette ved å foreslå prioritering av tiltak i arbeidet med å forebygge og bekjempe vold i nære relasjoner, herunder tilbud til voldsutøver, og beskytte og bistå voldsutsatte barn og voksne.

Vold i nære relasjoner kan være grov, gjentakende og/eller kontrollerende. Den kan også være av mer episodisk karakter. Å bli utsatt for vold i nære relasjoner kan medføre alvorlige og langvarige fysiske og psykiske helseplager som posttraumatisk stresslidelse, angstlidelser, depresjoner, skadelig rusmiddelbruk, spise- og søvnforstyrrelser, selvskading og selvmordstanker. Volden kan også føre til isolasjon, økonomiske problemer, mangelfull utdanning og arbeidsledighet.

Skadevirkningene for barn, som enten selv utsettes for vold eller opplever vold mellom voksne i familien, er store. En uholdbar omsorgssituasjon i barndommen gir risiko for utrygghet og redusert helse og livskvalitet også i voksen alder, og kan øke risikoen for selv å bli voldsutøver eller voldsutsatt som voksen.

Volden har betydelige samfunnsøkonomiske kostnader. Volden kan utløse behov for hjelpetiltak i skolen, psykisk og fysisk helsehjelp, barnevernstiltak, krisesentertilbud, sosialhjelp og bistand fra politi og domstol. Mange voldsutsatte mister også tilknytningen til arbeidslivet. En analyse fra 2012 anslår at vold i nære relasjoner koster det norske samfunnet mellom 4,5 og 6 milliarder kroner årlig.

Føringer

En rekke bestemmelser i aktuelle lover og forskrifter gir kommunene en plikt til å sørge for en helhetlig og individuelt tilpasset oppfølging av utsatte for vold i nære relasjoner, deres pårørende og voldsutøvere. Endringer i helselovgivningen fra 2018 tydeliggjør helse- og omsorgstjenestens ansvar for å forebygge, avdekke og avverge vold og seksuelle overgrep. Helse- og omsorgstjenesteloven §3-3a pålegger kommunen å ha særlig oppmerksomhet rettet mot at pasienter og brukere som kan være utsatt for, eller kan stå i fare for å bli utsatt for, vold eller seksuelle overgrep. Kommunen skal også legge til rette for at helse- og omsorgstjenesten blir i stand til å forebygge, avdekke og avverge vold.

I 2022 trer barnevernsreformen i kraft. Barnevernsreformen gir kommunene et større ansvar for barnevernet, både faglig og økonomisk. Det overordnede målet med reformen er et bedre barnevern ved at tjenestetilbudet skal kunne tilpasses lokale behov. Staten forutsetter at reformen skal bidra til at ressursbruken og oppgaveløsningen i barnevernet skal bli mer effektiv. En annen intensjon med barnevernsreformen er å gi kommunene insentiver og muligheter til mer forebygging og mer samarbeid på tvers av tjenester. Selv om reformen først og fremst regulerer barnevernet, er det enighet om at målene best oppnås gjennom endringer i hele oppvekstsektoren. En konsekvens av reformen er derfor at kommunene må styrke arbeidet med tidlig innsats og forebygging i hele oppvekstsektoren. Reformen kalles derfor også en oppvekstreform.

Arbeidet mot vold i nære relasjoner i Stavanger ses i sammenheng med kommunens helhetlige satsinger i alle direktørområdene, og særlig for Helse og velferd, Oppvekst og utdanning og Innbygger og samfunnskontakt.

Kommunens visjon *Vi bygger fellesskap* og satsingen *Gode hverdagsliv* i kommuneplanen, har direkte relevans for denne planen.

Visjonen *Vi bygger fellesskap* er en beskrivelse av den overordnede oppgaven som kommunen har. Visjonen handler om en grunnholdning og en oppfordring om å jobbe som et lag. Kommunen bygger fellesskap for innbyggere, men også sammen med innbyggere.

Satsingsområdet *Gode hverdagsliv* i kommuneplanen slår fast at kommunen vil være med og skape gode rammer rundt innbyggerens liv. Å gi barn et best mulig utgangspunkt for å mestre hverdagen og voksenlivet er en av de viktigste oppgavene. En god barndom legger grunnlaget for et godt liv, og bringes videre gjennom generasjoner. Arbeidet med å legge til rette for omgivelser og aktiviteter som fremmer helse og forebygger sykdom, arbeidet for å minske manglende sosial inkludering og deltakelse, samt økende sosial ulikhet i helse, er viktige utfordringer som skal løses i fremtiden.

Handlingsplanen er koblet til *Strategi for helse- og velferdsområdet*. Strategien skal sette retning for helse- og velferdsområdet i Stavanger kommune, der målet er aktive innbyggere som klarer seg selv best mulig gjennom hele livet. Leve HELE LIVET-satsingen er kjernen i strategien. Det innebærer at innbyggere som trenger helse- og velferdstjenester, skal oppleve størst mulig grad av egenmestring, med de ressursene den enkelte har. Kommunen skal mobilisere innbyggerne til å ta vare på seg selv og bidra til at de kan bo og leve selvstendig og oppleve tilhørighet og fellesskap, samtidig som kommunen bistår i kortere eller lengre perioder når det er behov for det. Strategien blir førende for utformingen av tjenestene framover.

Handlings og økonomiplanen beskriver hovedoppdraget for tjenesteområdet oppvekst og utdanning slik: «å gi barn og unge et godt utgangspunkt for å mestre hverdagen og voksenlivet». Strategiene som tjenesteområdet har valgt for å følge opp oppdraget, er å sikre barn og unge kompetanse for fremtiden, å gi barn og unge opplevelsen av fellesskap og

tilhørighet, å ta i bruk barn og unges egne ressurser, å arbeide systematisk for å gi alle like muligheter og å sikre tidlig og tverrfaglig innsats.

Kommunens innsats mot vold i nære relasjoner retter seg mot alle alders- og befolkningsgrupper, inklusiv ulike minoriteter og brukere med sammensatte behov. I arbeidet med oppfølging av foreslåtte tiltak i planen vil det tas hensyn til behov for tilpasning hos hele befolkningen, for å sikre likeverdige og tilpassede tjenester til alle innbyggere.

Frivillige og ideelle organisasjoner og private stiftelser bidrar med viktige tjenester og tilbud for voldsutsatte og voldsutøvere. Lokale lag og organisasjoner er viktige samarbeidspartnere for kommunen og har erfaringer som gir nødvendig kunnskap og kompetanse inn i det helhetlige arbeidet. Å sikre likeverdige tjenester og bedre tilrettelegging innebærer også styrket samordning og utveksling av erfaringer, og et tettere samarbeid mellom kommunen og frivillige organisasjoner.

Omfang

Undersøkelser viser at vold i nære relasjoner har et stort omfang i Norge. Enkelte kan ha større risiko enn andre for å bli utsatt for vold i nære relasjoner, og faktorer som påvirker risiko kan også påvirke hvilke former for vold man utsettes for. Kjønn er en viktig risikofaktor. Kvinner utsettes i større grad enn menn for alvorlig og gjentatt vold. Også forhold som sosioøkonomisk status, migrasjon, nasjonal minoritetsbakgrunn, rus og graviditet kan ha betydning for utsatthet. Flere av disse faktorene kan virke sammen og bidra til økt risiko.

Frihet fra vold - Nasjonal handlingsplan for å forebygge og bekjempe vold i nære relasjoner 2021–2024, viser at eldre over 65 år utsettes for vold i nære relasjoner, barn og unge utsettes for vold i familien, personer med nedsatt funksjonsevne utsettes for grovere overgrep, lhbtqi-personer oftere utsettes for vold i nære relasjoner enn heterofile og at personer med innvandrerbakgrunn utsettes for vold av partner og partners familie.

Tall fra Nasjonalt kunnskapssenter mot vold og traumatisk stress (NKVTS) viser at fem prosent av den norske befolkningen, like mange kvinner og menn, oppgir at de noen gang i oppveksten har blitt utsatt for alvorlig vold fra foreldre. Nesten en tredjedel av befolkningen, 22 prosent av kvinnene og 44 prosent av mennene, oppgir at de har vært utsatt for alvorlig vold etter at de fylte 18 år. Litt over ni prosent av kvinnene og i underkant av to prosent av mennene oppgir at de har vært utsatt for alvorlig fysisk vold fra partner. Kvinner utsettes i større grad enn menn for alvorlig og gjentatt vold. Kvinnene frykter i større grad enn menn å bli skadet eller drept. Samtidig er vold mot menn i nære relasjoner, selv om omfanget er antakeligvis lavere enn for kvinner, fortsatt tabubelagt og preget av skam. Dette hindrer å oppdage vold mot 3 menn og bør settes søkelys på, eksempelvis gjennom den årlige kampanjen mot vold, inkludert tjenestetilbudet som er tilgjengelig for menn som er volds ofre. Like mange kvinner og menn oppgir at de har opplevd mindre alvorlig fysisk vold fra en partner. De utsatte kvinnene oppgir imidlertid flere tilfeller av vold enn det menn rapporterte. Levekårsundersøkelsen 2018 fra Statistisk sentralbyrå (SSB) viser at 10 prosent av personer med funksjonsnedsettelse har vært utsatt for vold eller trusler. Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress (NKVTS) sin nasjonale studie fra 2017 indikerer at forekomsten av vold og overgrep mot eldre hjemmeboende personer etter fylte 65 år, var mellom 6,8 og 9,2 prosent. Partnerdrap har de siste to tiårene utgjort en fjerdedel av alle drap begått i Norge, med til sammen 259 ofre. De fleste av de drepte er kvinner. Fem av totalt 34 drap i 2020 ble det begått av partner eller ekspartner.

En nasjonal omfangsstudie fra 2019 om vold og overgrep mot barn og unge viser at 20 prosent av ungdommer har opplevd mindre alvorlig fysisk vold, og omtrent fem prosent mer alvorlig fysisk vold fra foreldre eller omsorgspersoner.

Satsingsområder

Med bakgrunn i nasjonale føringer, funn fra forskningsrapporter og erfaringer fra arbeidet mot vold i nære relasjoner så langt, vil Stavanger kommune rette innsatsen mot vold i nære relasjoner på følgende områder:

- Bistand og beskyttelse til voldsutsatte – barn og voksne
- Forebygging av vold i nære relasjoner, herunder
- Avdekking og synliggjøring av vold i nære relasjoner
- **Bedre samarbeid og samordning av tjenestetilbudet til voldsutsatte**
- **Økt kompetanse om vold i nære relasjoner i kommunale tjenester**

Tiltakene som omhandler samarbeid og samordning og kunnskap og kompetanse er overgripende satsingsområder, og har en avgjørende betydning for de andre satsingsområdene, og for hverandre.

TryggEst

For å videreutvikle arbeidet mot vold i nære relasjoner, bidra til at innsatsen blir enda mer målrettet og sikre likeverdige og tilrettelagte tjenester til voldsutsatte, vil Stavanger kommune innføre **TryggEst**. Dette er en praktisk modell for voldsarbeid i tjenestene, som er utviklet av BUFDIR, og bidrar til å ivareta risikoutsatte voksne innbyggere. TryggEst har et kompetanseprogram for informasjon og opplæring, og vil styrke kommunenes innsats i avdekking og avverging av vold.

TryggEst skal bidra til å forhindre, avdekke og håndtere vold og overgrep mot **voksne** som av ulike forbigående eller varige årsaker, i liten eller ingen grad, er i stand til å beskytte seg selv. Dette kan knyttes til det å ha en funksjonsnedsettelse, utviklingshemming, høy alder, demens, psykisk lidelse, ruslidelse eller somatisk sykdom. Risikofaktorer kan være knyttet til rasisme, fordommer og negative holdninger i samfunnet, som det å ha urfolks- eller nasjonal minoritetsbakgrunn, ha andre kjønn eller seksualiteter enn majoriteten, være asylsøker eller flyktning, eller å være ny i Norge. Voldsutsatte eldre blir ivaretatt via TryggEst, og ellers i resten av planen: det skal utarbeides rutiner for å avdekke og håndtere vold rettet mot ulike grupper, igangsettes kompetansetiltak for å ivareta både eldre som bor på sykehjem og de som bor hjemme, og eldrevold vil bli et viktig tema i *Uken mot vold* m.m.

TryggEst er både en modell og et verktøy for å oppdage og håndtere vold i nære relasjoner rettet mot risikoutsatte voksne. Modellen ivaretar allerede lovpålagte oppgaver for kommunen og den skal bidra til at dette gjøres mer samordnet og mer effektivt enn det kommunen gjør det nå. TryggEst er en ny måte å jobbe på, og er en samordnende modell for arbeidet mot vold i nære relasjoner, som vil sikre at ansatte vil håndtere voldssaker bedre og raskere.

TryggEst vil bidra til at alle planens satsingsområder vil bli styrket. Etablerte samarbeidsstrukturer i TryggEst vil være en viktig ressurs for å gi utsatte likeverdige og tilpassede tjenester. I arbeidet med TryggEst, vil samarbeid med lokalt politi og andre lokale instanser, være en viktig forutsetning.

Satsingsområde 1: Bistand og beskyttelse til voldsutsatte – barn og voksne

Bakgrunn

Vold i nære relasjoner har ulike helsemessige, sosiale og økonomiske konsekvenser for den utsatte. Tilbudet om bistand og beskyttelse til voldsutsatte må være differensiert og tilpasset den enkeltes behov.

Utfordringer

Tjenestetilbudet til voldsutsatte i Stavanger er variert, men bør gjøres bedre kjent blant ansatte og innbyggere. Mange utsatte får god hjelp til rett tid, men ikke alle opplever å få den bistanden og beskyttelsen som de har behov for. Det er også viktig å nå ut med god og tilrettelagt informasjon til alle utsatte. En annen utfordring er at ofte er det vanskelig å dokumentere vold mot barn for å kunne igangsette tiltak.

Mål: Voldsutsatte skal få bistand og beskyttelse som er tilpasset deres behov. Barn skal vies særskilt oppmerksomhet.

Tiltak:

- **Styrke samtaletilbudet til voldsutsatte og gjøre det bedre kjent**
Krisesenteret i Stavanger har et lavterskel samtaletilbud som er relevant for de fleste voldsutsatte, uavhengig av beskyttelsesbehov, type vold eller alvorlighetsgrad. Samtaletilbudet er godt egnet for en kartlegging av hjelpe- og beskyttelsesbehovet til den enkelte. Videre har krisesenteret godt samarbeid med en rekke instanser og kan henvise utsatte videre ved behov. Dette tilbudet må gjøres bedre kjent i hjelpeapparatet og generelt i befolkningen.
- **Sikre tidlig innsats i saker som omhandler barn som lever med vold**
Ansatte skal ha økt oppmerksomhet på barn, og sørge for at de får rask og nødvendig hjelp. Arbeidet med å sikre bistand og beskyttelse av barn som er utsatt for vold skal økes. Ansatte skal sørge for at barna får god informasjon og rask og nødvendig hjelp. Dette skal skje i overenstemmelse med Strategi for samarbeid med barn.
- **Igangsette arbeidet med TryggEst, ved å innføre TryggEst-koordinator TryggEst-operativ gruppe**
TryggEst som praktisk modell for voldsarbeid i tjenestene, skal sikre at innbyggere eller ansatte som trenger hjelp, vil møte personer som har erfaring med voldssaker og som raskt kan bistå. Arbeidet med å innføre TryggEst-koordinator og TryggEst-operativ gruppe vil sikre at kommunen ivaretar plikten til å legge til rette for at ansatte blir i stand til å forebygge, avdekke og avverge vold og seksuelle overgrep.
- **Videreutvikle tilbudet til voldsutsatte med rus- og psykiske problemer**
Krisesenteret har over flere år sett en økning av antall voldsutsatte med rus- og psykiske problemer. Alle voldsutsatte kan ha et tilbud på krisesenteret, så lenge det ikke medfører utagering eller at de utgjør en fare for seg selv eller andre. Mange voldsutsatte med rus- og psykiske problemer nyttiggjør seg av krisesenterets tilbud, men for å sikre gode og likeverdige tilbud til *alle* voldsutsatte kvinner og menn med tilleggsproblematikk, er det behov for å videreutvikle tilbudet.
- **Sikre at voldsutsatte med behov for koordinerte tjenester får tilbud om individuell plan**
Individuell plan er en måte å samordne tjenestene til det beste for den enkelte voldsutsatte og skal sikre et helhetlig tilbud for pasienter og brukere med behov for langvarige og koordinerte tjenester. Gjennom individuell plan sees tjenester fra ulike sektorer og nivåer i sammenheng, og innrettes slik at den planen gjelder kan nå sine mål.

- **Vurdere behovet for å opprette samtaletilbud til voksne som har opplevd vold som barn**

Voldsopplevelser i barndommen kan ha betydelige negative helsemessige og sosiale konsekvenser for den som er utsatt, og gir også økt risiko for å utsettes for ny vold. Stavanger har ikke per dags dato, et lavterskel samtaletilbud rettet mot voksne som har opplevd vold som barn. Det er behov for å se hvordan det kan etableres et slikt tilbud i regi av kommunen, og i samarbeid med frivillige lag og organisasjoner. Det er også viktig å sikre at innbyggerne får informasjon om dette.

Satsingsområde 2: Forebygging av vold i nære relasjoner, herunder tilbud til voldsutøver

Bakgrunn

Opplysningskampanjer, tiltak som synliggjør volden, samt god oversikt over eksisterende tilbud for alle innbyggerne i Stavanger, kan ha en bevisstgjørende og forebyggende effekt. God hjelp til voldsutøvere, samt tilbud om behandling er nødvendig i et forebyggende perspektiv. Voldsutøvere har behov for et individuelt tilpasset tilbud, enten i form av individuelle samtaler og/eller gruppebaserte kurs.

Utfordringer

Forskning viser at forebygging av vold i nære relasjoner er et lite prioritert område. Langsiktig forebyggende arbeid må ofte vike for det akutte. Resultatene av det forebyggende arbeidet kan vises først på lengre sikt. Samtidig framkommer gevinstene av forebyggende arbeid på andre steder enn der kostnadene påløper. Voldsutsatte som tar kontakt blir prioritert i hjelpeapparatet, og det er kapasitet til å gi tilpassede tjenester, men enkelte grupper av utsatte oppsøker sjelden hjelpeapparatet.

Rekruttering av voldsutøvere til eksisterende tilbud er til tider vanskelig, og har flere årsaker, blant annet at mange ikke identifiserer seg som voldsutøver. En annen utfordring er at tilbudet til voldsutøvere ikke er godt nok kjent blant ansatte. I tillegg er det stor forekomst av psykisk sykdom og/eller rusmisbruk blant voldsutøvere, noe som vanskeliggjør behandlingen.

Mål: Forhindre at innbyggere utsettes for vold i nære relasjoner, og synliggjøre voldens alvorlige konsekvenser. Bidra til at voldsutøvere får hjelp til å mestre sine liv uten å ty til vold.

Tiltak:

- **Lage digital verktøykasse**
Alle nasjonale og kommunale ressurser om vold i nære relasjoner skal samles til en digital verktøykasse, hvor man lett kan finne frem ved bekymring om vold eller ved behov for kompetanseheving. Denne skal være tilpasset Stavanger kommune, med henvisning til eksisterende ressurser. *Veileder for vold i nære relasjoner for helse- og omsorgstjenesten*, e-læringskurs, opplæringspakker fra TryggEst og verktøy som *snakkemedbarn.no*, *dinutvei.no* og *vilvite.no* er noen få eksempler av ressurser som vil inngå i verktøykassen.
- **Sikre systematisk økt kunnskap om vold og overgrep blant barn og unge**
Barn som har fått undervisning om vold og overgrep har en bedre forståelse av at dette er ulovlig og har lettere for å si ifra om sine opplevelser enn barn som ikke har fått denne kunnskapen. Kommunen skal sørge for at flest mulig barn og unge vet at vold er alvorlig og ulovlig. Dette skal sikres gjennom undervisningsopplegg i

barnehager, og skolehelse-tjenestens undervisning i grunnskolen. Undervisningen skal gjøre det lettere for barn å fortelle om vold.

- Sikre at kommunen til enhver tid har et tilbud til voldsutøvere, og at dette er godt kjent Stavanger kommune vil til enhver tid sørge for at det eksisterer et tilbud til voldsutøvere. Tilbudet skal gjøres bedre kjent for ansatte i kommunen og for befolkningen. Tilbudet skal gis innbyggere som utsetter andre for vold i nære relasjoner, uavhengig av alder.

Satsingsområde 3: Avdekking og synliggjøring av vold i nære relasjoner

Bakgrunn

Vold i nære relasjoner er et tabubelagt tema. Volden utøves ofte i det skjulte, og personene som berøres har gjensidige forpliktelser og er ofte i et avhengighetsforhold. Voldsutsatte opplever ofte skam og skyldfølelse, og en del av dem ønsker ikke innblanding i det de anser som private forhold.

Utfordringer

Stavanger kommune har gjennom flere år arbeidet med avdekking av vold i nære relasjoner. Dette har ført til at den formelle kompetansen er relativt høy blant mange ansatte. Den praktiske kompetansen om hvordan man faktisk gjennomfører en samtale med en voldsutsatt, og hvor man får hjelp til denne gruppen, ser ut til å by på utfordringer. I tillegg er sakene omfattende og kompliserte og volden kan ha mange symptomer og uttrykksformer.

Mål: Ansatte og innbyggere skal være bevisst på at vold i nære relasjoner skjer, og vite hva de kan gjøre hvis de er bekymret for at dette skjer.

Tiltak:

- Gjennomføre en årlig kampanje med tema vold i nære relasjoner «En uke mot vold» ble utprøvd i 2019 som en kampanjeuke med tema vold i nære relasjoner. Uken inneholdt aktiviteter og tiltak med felles kampanjemateriell. Målgruppen for kampanjen var ansatte i kommunale virksomheter og innbyggerne i kommunen. Resultatene fra kampanjen viser at det er behov for et slikt tiltak i arbeidet med å øke kunnskapen om vold, synliggjøre eksisterende tilbud og få flere utsatte til å melde fra. Informasjons- og kampanjemateriell som skal utvikles skal bli tilpasset for hele befolkningen.
- Sikre at kommunale virksomheter har rutiner for å avdekke og håndtere vold i nære relasjoner
Gode rutiner er en forutsetning for at ansatte skal kunne identifisere og møte både utsatte og utøvere av vold slik at de får god og riktig hjelp raskt. For at gode rutiner skal vare og være like innad i tjenestene, må disse støttes av retningslinjer, veiledere, og prosedyrer. Arbeidet med slike rutiner vil også bidra til å heve kvaliteten i tjenestene, tydeliggjøre kunnskapsgrunnlaget og kvalitetssikring. Videre kan rutiner styrke samhandling ved at samarbeidspartnere har oversikt over hva andre tjenester gjør, hvordan de arbeider, samt at arbeidsfordelingen tydeliggjøres og blir kjent av alle innen tjenestene. Rutinene vil omhandle flere tema og situasjoner, herunder sikkerhetsvurdering ved behov.
- Konsultasjonsteamenes roller og arbeid skal synliggjøres for ansatte og innbyggere
Det finnes to konsultasjonsteam per dags dato. KONVO er kommunens konsultasjonsteam for håndtering av bekymring for barn som kan være utsatt eller eksponert for vold eller seksuelle overgrep. Konsultasjonsteamet gir tilbud om

veiledning eller drøfting og oppfølging. Ansatte kan drøfte sin bekymring for om barn utsettes for, eller er vitne til vold i nære relasjoner og/eller seksuelle overgrep. Teamet er tverretattlig sammensatt, og har for tiden representanter fra barnevern, familievern, ATV, tannhelsetjenesten, krisesenteret, BUPA og NOK sørvest (tidligere SMISO).

Konsultasjonsteamet mot vold og seksuelle overgrep mot personer med utviklingshemming og andre sårbare utviklingsforstyrrelse over 16 år tilbyr anonyme drøftinger av rådgivende art til offentlig ansatte og privatpersoner. Konsultasjonsteamet består av ansatte fra Statens barnehus, Habiliteringstjenesten for barn og unge (HABU), Habiliteringstjenesten for voksne (HAVO), fagstab Helse og velferd, Krisesenteret og Helse Fonna poliklinikk for utviklingshemmede (PPU).

Begge teamene tilbyr rådgivning på en strukturert måte. Medlemmene i konsultasjonsteamene har høy kompetanse, og personer som melder inn saker opplever at de blir hørt og får god hjelp i vanskelige situasjoner. Teamenes arbeid må gjøres bedre kjent for ansatte og innbyggere, både via kompetanseplanen, fagdager, og kurs og kampanjer med tema vold i nære relasjoner.

Satsingsområde 4: Bedre samarbeid og samordning av tjenestetilbudet til voldsutsatte

Bakgrunn

Utsatte for vold i nære relasjoner har ofte behov for hjelp fra flere tjenester over lengre tid, for eksempel helse og omsorgstjenesten, arbeids- og velferdstjenesten, krisesenteret, politiet, juridisk bistand, osv.

Utfordringer

Profesjonalisering og spesialisering av velferdsstatens tjenester har gitt høyere kvalitet på tjenestene, men har samtidig medvirket til at tjenesteapparatet kan framstå som fragmentert og lite samordnet.

Mål: Utsatte for vold i nære relasjoner skal møte et kompetent og samordnet hjelpeapparat som tilbyr tilpasset hjelp og bistand.

Tiltak:

- Sikre at ansatte som håndterer saker som omhandler vold mot barn, handler i tråd med strategien *Samarbeid med barn*, i hele prosessen.

I alle saker som omhandler vold mot barn er det avgjørende å sikre et helhetlig barneperspektiv. Dette skal gjøres ved å se saken fra barnets synsvinkel og sikre at dets rettigheter ivaretas. Barn skal holdes informert, gis anledning til å si sin mening, og alle vedtak og tiltak skal være basert på en vurdering av barnets beste. Helsestasjons- og skolehelsetjenesten, barnevern, KONVO og krisesenter må ha kanaler for god samhandling mellom alle som arbeider med barn-

- Bedre samarbeidet med eksterne samarbeidspartnere, herunder frivillige lag og organisasjoner

Mange voldsutsatte som er i kontakt med hjelpeapparatet har et sammensatt hjelpebehov som betinger involvering og koordinering av mange instanser. Krisesenteret og barneverntjenesten er blant de virksomhetene som jobber direkte med saker der vold i nære relasjoner forekommer. Begge virksomhetene er avhengige av et godt internt samarbeid og med en rekke eksterne

samarbeidspartnere. Godt samarbeid krever at oppgavefordeling, og ansvarsavklaring er prioritert fra starten i hver enkelt sak, og at kompetansen som eksisterer i ulike instanser blir utnyttet på best mulig måte. Krisesenteret, barnevernet og eventuelt TryggEst-koordinator har en viktig rolle i å koordinere saker om omhandler vold i nære relasjoner.

Frivillige lag og organisasjoner bør få økt kunnskap om hvordan oppdage og melde fra om vold i nære relasjoner, og i større grad bli invitert til å delta i kommunens innsats rettet mot forebygging av vold.

- **Styrke og utvide deltakelse i etablert tverrfaglig samarbeid internt og eksternt**
Tverrfaglig samarbeid er en strukturert arbeidsform som forutsetter dialog og felles beslutningspunkter mellom ansatte fra ulike faggrupper. Samarbeidet sikrer at tjenestene blir samordnet og det sikres konsensus og nødvendig informasjonsdeling. Virksomheter og representanter fra stab i kommunen deltar i/leder mange tverrfaglige team og møter. Tverrfaglig samarbeid er en arbeidsform som både sikrer kunnskaps- og tjenesteutvikling og fremmer tilpasset tilnærming på tvers av fagområder. Deltakelse i tverrfaglige møter og grupper skal fortsette. Innsatsen skal bli styrket ved å identifisere nye samarbeidspartnere og nye muligheter, samt vurdere behov for å endre løst samarbeid til utstrakt formalisert samordning.
- **Utarbeide og innføre rutiner for strategimøter i enkeltsaker**
Voldsutsatte har ofte behov for bistand på flere områder og fra ulike hjelpetjenester. Kommunen er pliktet til å gi alle voldsutsatte et likeverdig, helhetlig og individuelt tilpasset tilbud, noe som krever samarbeid på tvers, både internt og eksternt. For å få overblikk over den enkelte sak, og for å sikre at bistanden skal kunne tilpasses den enkelte bruker, må hjelpen koordineres, noe som krever raskt og godt samarbeid i enkeltsaker. Det er behov for å utarbeide konkrete rutiner for innføring av strategimøter i komplekse saker, i samarbeid med eksterne instanser.
- **Sikre at kommunens tjenester ivaretar pårørendes situasjon**

Satsingsområde 5: Økt kompetanse om vold i nære relasjoner i kommunale tjenester

Bakgrunn

Økt kunnskap i hjelpeapparat om hvilke situasjoner og samfunnsmessige posisjoner som kan øke sårbarheten, samt konsekvenser for den voldsutsatte, vil kunne bidra til økt avdekking og bedre bistand.

Utfordringer

Utfordringen framover vil være å vedlikeholde og utvikle kompetansen og styrke evnen til å avdekke vold i nære relasjoner.

Mål: Ansatte i Stavanger kommune skal sikres tilgang til gode kompetansehevende tiltak til enhver tid

Tiltak:

- **Utarbeide kompetanseplan for ansatte med tema vold i nære relasjoner, herunder opplæring om meldeplikt og avvergingsplikt**
En helhetlig og langsiktig kompetanseplan vil gi bedre resultater, kvalitet, styring, og skape mer trygghet for ansatte i møte med saker som omhandler vold i nære relasjoner. En kompetanseplan vil sørge for å styrke ansattes oppdager- og handlingskompetanse. Videre vil planen sikre at ansatte har kunnskap om

beskyttelses- og risikofaktorer, samt symptomer og signaler for å oppdage at noen utsettes for vold i nære relasjoner. Kompetanseplanen vil utformes slik at den blir et nyttig verktøy i en hektisk arbeidshverdag.

Økt kunnskap kan bidra til å forebygge og håndtere vold og overgrep og gi en faglig trygghet i arbeidssituasjonen. Kompetanseplanen vil sikre at alle ansatte i Stavanger kommune får generell kunnskap om vold i nære relasjoner og hvor de kan melde ved mistanke om vold. Ansatte i Oppvekst og utdanning, og Helse og velferd vil få kunnskap om avdekking, avverging og håndtering av vold i nære relasjoner. Dialog med NAV Rogaland angående behov for kompetanse hos deres statlige ansatte vil også bli igangsatt.

- **Implementere opplæringstiltakene fra kompetanseplanen i virksomhetene**
Implementeringsfasen handler om å omsette kompetanseplanen til praksis; tiltak skal iverksettes og kunnskapsgrunnlaget skal innarbeides i organisasjonen som helhet. Godt implementeringsarbeid er viktig for at kompetanseplanen ikke skal bli et passivt dokument. For å sikre god implementering, og at planen tas aktivt i bruk, må den være godt forankret. Implementeringen er også avhengig av at det er enighet i organisasjonen om behovet for tiltak.
- **Sikre jevnlig kursing av alle ansatte i skole og barnehager**
- **Sikre at kommunens etablerte nettverk driver kompetanseheving årlig**
Kommunen har gode tverrfaglige nettverk som sikrer godt samarbeid i saker som omhandler æresrelatert vold og menneskehandel. I disse nettverkene er det samlet ressurspersoner på feltet som har høy kompetanse. Nettverkene skal tilby opplæring og kompetanseheving hos ansatte i kommunale virksomheter som kan møte voldsutsatte i sitt daglige arbeid.
- **Sikre at nyansatte får opplæring om vold i nære relasjoner**
Nyansatte i Stavanger kommune skal få en grunnleggende opplæring med tema vold i nære relasjoner. Dette vil sikres gjennom tilbud om interne kurs, eller kvalitetssikrede e-læringskurs.

Samlet oversikt over foreslåtte tiltak

Bistand og beskyttelse til voldsutsatte – barn og voksne

Tiltak	Tidsrom
Styrke samtaletilbudet til voldsutsatte, og gjøre det bedre kjent	2022-2025
Sikre tidlig innsats i saker som omhandler barn som lever med vold	2022-2025
Igangsette arbeidet med TryggEst, ved å innføre TryggEst-koordinator og TryggEst-operativ gruppe	2022
Videreutvikle tilbudet til voldsutsatte med rus- og psykiske problemer	2022-2023
Sikre at voldsutsatte med behov for koordinerte tjenester, får tilbud om individuell plan	2022-2025
Vurdere behovet for å opprette samtaletilbud til voksne som har opplevd vold som barn	2022-2023

Forebygging av vold i nære relasjoner, herunder tilbud til voldsutøver

Tiltak	Tidsrom
Lage digital verktøykasse	2022-2023
Sikre systematisk økt kunnskap om vold og overgrep blant barn og unge	2022-2025
Sikre at kommunen til enhver tid har et tilbud til voldsutøvere, og at dette er godt kjent	2022-2025

Avdekking og synliggjøring av vold i nære relasjoner

Tiltak	Tidsrom
Gjennomføre en årlig kampanje med tema vold i nære relasjoner	2022-2025
Sikre at kommunale virksomheter har rutiner for å avdekke og håndtere vold i nære relasjoner	2022-2024
Konsultasjonsteamenes roller og arbeid skal synligjøres for ansatte og innbyggere	2022-2024

Bedre samarbeid og samordning av tjenestetilbudet til voldsutsatte

Tiltak	Tidsrom
Sikre at ansatte som håndterer saker som omhandler vold mot barn, handler i tråd med strategien Samarbeid med barn, i hele prosessen	2022-2025
Bedre samarbeidet med eksterne samarbeidspartnere, herunder frivillige lag og organisasjoner	2022-2025
Styrke og utvide deltakelse i etablert tverrfaglig samarbeid internt og eksternt	2022-2025
Utarbeide og innføre rutiner for strategimøter i enkeltsaker	2022-2023
Sikre at kommunens tjenester ivaretar pårørendes situasjon	2022-2025

Økt kompetanse om vold i nære relasjoner i kommunale tjenester

Tiltak	Tidsrom
Utarbeide kompetanseplan for ansatte med tema vold i nære relasjoner, herunder opplæring om meldeplikt og avvergingsplikt	2022 oppdateres årlig
Implementere opplæringstiltakene fra kompetanseplanen i virksomhetene	2022-2025
Sikre jevnlig kursing av alle ansatte i skole og barnehage	2022-2025
Sikre at kommunens etablerte nettverk driver kompetanseheving årlig	2022-2025
Sikre at nyansatte får tilbud om opplæring om vold i nære relasjoner	2022-2025